

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om forskningscentralen för de inhemska språken

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om forskningscentralen för de inhemska språken ändras så att forskningscentralen även skall ha i uppgift att sörja för språkvård som gäller teckenspråk och rommani i Finland.

Dessutom föreslås vissa författningstekniska ändringar.

Lagen avses träda i kraft den 1 november 1996.

MOTIVERING

1. Nuläge och de föreslagna ändringarna

Allmänt

Enligt 1 § lagen om forskningscentralen för de inhemska språken (48/76) finns det för forskning och språkvård rörande finska och svenska språken, för forskning rörande med finskan besläktade språk samt för samisk språkvård en forskningscentral för de inhemska språken. Enligt lagens 2 § stadgas om forskningscentralens förvaltning genom förordning. Vid forskningscentralen finns en särskild svenskspråkig enhet för svensk språkforskning och språkvård.

Enligt förordningen om forskningscentralen för de inhemska språken (1213/93) styrs och övervakas forskningscentralens verksamhet av en direktion, som undervisningsministeriet utser för tre år i sänder. Sakkunnigorgan inom forskningscentralen är språknämnderna för finska, svenska och samiska. Nämnderna utses av direktionen för tre år i sänder.

Vid sidan av forskning som gäller de inhemska språken och med finskan besläktade

språk har forskningscentralen sedan 1984 deltagit i forskning som gäller teckenspråk i Finland. Forskningscentralen har också givit sakkunnighjälp när det gäller forskningen i rommani och arbetet med en ordbok i rommani. Från ingången av 1995 överfördes forskningen i rommani och ordboksarbetet genom särfinansiering till forskningscentralen. Språkvården i fråga om teckenspråk och rommani är dock ännu inte ordnad på ett systematiskt sätt.

Målet för språkvården är att främja ett funktionellt språkbruk i samhället samt språklig jämlikhet för medborgarna. Språkbruket hos myndigheter och i massmedia är föremål för särskild uppmärksamhet.

Teckenspråk

I Finland finns det ca 5 000 döva som använder teckenspråk.

Med teckenspråk i Finland avses allt teckenspråk som används på Finlands område. Döva som bor i svenskspråkiga områden använder ungefär samma teckenspråk som döva i finskspråkiga områden. Teckenspråket kan som språkligt system jämföras med

talade språk. Det är det första språket för barn som är döva från födseln.

När det gäller teckenspråk är det möjligt att avlägga en treårig yrkesexamen för teckenspråkstolk vid folkhögskolorna i Åbo och Kuopio. Teckenspråk kan också studeras vid Jyväskylän universitet.

De nuvarande studiemöjligheterna i teckenspråk och den ökade användningen av språket skapar ett allt större behov att utveckla och etablera termer för olika specialområden.

Rommani

Rommani har i Finland bevarats som ett eget språk inom gemenskapen, men kunskaperna i språket försvagas hela tiden för varje åldersgrupp: personer över 40 år talar det rätt bra medan språkkunskaperna hos barnen är svaga. Det har dock skett framsteg i undervisningen i rommani under de senaste åren. I skolorna är det möjligt att ge modersmålsundervisning i rommani. Dessutom ges undervisning i rommani som extra frivilligt språk.

Det saknas delvis klara regler för skriftspråket i rommani och man har inte heller systematiskt sett till att det skapas sådana nya termer som är nödvändiga i dagens samhälle.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att 1 § lagen om forskningscentralen för de inhemska språken ändras så att forskningscentralen även skall ha i uppgift att sörja för språkvård som gäller teckenspråk och rommani i Finland.

Enligt gällande 1 § 2 mom. är forskningscentralen underställd undervisningsministeriet. Enligt 1 § (977/95) lagen om statsrådet stadgas om statsrådets indelning i ministerier, deras verksamhetsområden och

fördelningen av ärendena mellan dem genom förordning. Med stöd av detta föreslås därför att 1 § 2 mom. stryks som obehövligt. Dessutom föreslås att lagens 5 §, där det stadgas om avgiftsfri service vid forskningscentralen, upphävs eftersom det nu allmänt stadgas om detta i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92).

2. Propositionens verkningar

Avsikten är att ordna språkvården när det gäller teckenspråk och rommani i Finland så att det vid forskningscentralen för de inhemska språken inrättas sakkunnigorgan i form av språknämnder för teckenspråk och rommani, om vilka stadgas genom förordning.

Kostnader förorsakas närmast av mötesarvoden och resekostnader för medlemmarna i nämnderna, vilket inte nämnvärt förorsakar behov att öka forskningscentralens resurser. De ekonomiska verkningarna av propositionen blir således små.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid undervisningsministeriet utifrån ett förslag som framlagts av forskningscentralen för de inhemska språken. Utlåtanden om propositionen har givits av Dövas Förbund och delegationen för zigenarärenden.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 november 1996.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan förlägs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om forskningscentralen för de inhemska språken

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 16 januari 1976 om forskningscentralen för de inhemska språken
(48/76) 5 § och
ändras 1 § som följer:

1 §

För forskning och språkvård rörande finska och svenska språken, för forskning rörande med finskan besläktade språk samt för samisk språkvård finns en forskningscentral för de inhemska språken.

Forskningscentralen har också i uppgift att

sörja för språkvård som gäller teckenspråk och rommani i Finland.

Denna lag träder i kraft den 1996.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 24 maj 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Undervisningsminister *Olli-Pekka Heinonen*

Lag

om ändring av lagen om forskningscentralen för de inhemska språken

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 16 januari 1976 om forskningscentralen för de inhemska språken
 (48/76) 5 § och
ändras 1 § som följer:

Gällande lydelse

1 §

För forskning och språkvård rörande finska och svenska språken, för forskning rörande med finskan besläktade språk samt för samisk språkvård finns en forskningscentral för de inhemska språken.

Forskningscentralen är underställd undervisningsministeriet.

5 §

Forskningscentralen kan för statliga och kommunala myndigheter samt för enskilda personer och samfund på beställning utföra vetenskapliga undersökningar och andra serviceuppdrag; angående avgifterna för dessa undersökningar och uppdrag skall iakttas vad i lagen om grunderna för avgifter till staten (980/73) är stadgat.

Föreslagen lydelse

1 §

För forskning och språkvård rörande finska och svenska språken, för forskning rörande med finskan besläktade språk samt för samisk språkvård finns en forskningscentral för de inhemska språken.

Forskningscentralen har också i uppgift att sörja för språkvård som gäller teckenspråk och rommani i Finland.

5 §

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 1996.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.
